

thi saa synes det, at Spørgsmaalet stiller sig ganske saaledes som i 1852, og at derfor ogsaa en uafviselig Conseqvents fordrer, at det afgjøres paa samme Maade som dengang. Jeg skal dog dertil sige den Bemærkning, at den ærede Formand i Udvalget (Fenger) i sit Foredrag idag noget er vendt tilbage til den gamle Stilling, til hvad han kaldte „det theoretiske Spørgsmaal“, den privatretlige Afkomst. Men jeg synes dog, at Conseqventsen af, hvad det ærede Medlem bemærkede, i Grunden maatte være, at ogsaa han henviste Sagen til Domstolenes Afgjørelse. Det ærede Medlem erkjendte, at Udvalget slet ikke havde stoffet denne Side af Sagen oplyst, og sagde, at det heller ikke havde kunnet gjøre det; men jeg skal dog bemærke, at, fordi Udvalget ikke har kunnet staffe dette gamle historiske Spørgsmaal klart, derfor kunde det dog vel nok blive klart af Andre. Lad et Par dygtige Advocater faae fat paa disse gamle Documenter, og lad Spørgsmaalet komme for Domstolene, saa skal det nok blive klart. Det er jo derhos en gammel processuel Regel, at Den, som støtter en vis Paaastand paa et vist Factum, maa kunne bevise dette Factum; thi ellers taber han sin Sag, og kan Staten ikke bevise det Factum, hvorpaa den støtter sin Fordring paa Erstatning, maa den altsaa tabe sin Sag. Det ærede Medlem kom til det Resultat, at Sagen ikke er oplyst, men at der er to Paaastande, som staae overfor hinanden, og det laa da i en saadan Sags Natur, at man deelte imellem Parterne, hvilket efter hans Mening var en billig Afgjørelse. Jeg kommer derved til at mindes det Ord „Forlig“, som det ærede Medlem vel ikke nævnte idag, men under 1ste Behandling, og som ligeledes da blev nævnt af det ærede Medlem for Skanderborg Amts 2den Valgkreds (N. Jensen) og den høitærede Finanzminister. Jeg troer dog, at til Begrebet „Forlig“ hører det, at det er en Overenskomst, som træffes af begge Parter, og ikke Noget, som afgjøres ganske eensidigt. Der kan ganske vist foreligge Tilfælde, hvor Staten staaer overfor et ubestemt og ubestemmeligt Antal Individider og derfor maa træffe sin Afgjørelse eensidigt; men derom er der jo ikke Tale her; vi vide, hvem den anden Part

er, og vi have faaet en Liste over dem, der udgjøre denne Part, saa at de formelle Betingelser for, at der kunde blive Tale om et virkeligt Forlig, ere tilstede. I Forbindelse med denne Ytring om et Forlig, er „Billighed“ i høi Grad bleven paaberaabt, og ogsaa paaberaabt af det ærede Medlem, jeg før nævnte. I den Henseende maa jeg tillade mig den Bemærkning, at, naar der er Tale om at gjøre den strenge Ret gjældende i en vis Retning, saa kan Billighed formilde den strenge Ret; men naar Retfærdigheden tilfiger, at en Mand har en vis Ret, saa er det sandelig ikke billigt at tage den halve Deel af denne Ret fra ham, og, hvis altsaa det retfærdige Resultat siger, at de Folk, hvorom der er Tale, have en Ret, saa maae vi ikke tale om Billighed, naar vi sige: Vi tage jo ikke Mere end Halvdelen af deres Ret fra dem.

Maaskee jeg til Slutning maatte sige et Par Ord om de forskjellige Endringsforslag, der ere stillede. Jeg kan ikke nægte, at det meget indgribende Endringsforslag, som er stillet af det ærede Medlem for Mariager (Jacob Jensen), har jeg ikke saa liben Betænelighed ved. Jeg tænker naturligtvis ikke paa de formelle Feil, hvoraf hans Forslag lider, f. Ex., at der 2 Gange deri forekommer det Udtryk: „De Terrain“; thi det er Noget, der jo med Lethed vil kunne rettes, ligesom jeg heller ikke troer, at den Indvending, som er bleven gjort, nemlig, at det ikke yder nogen Sikkerhed for, at Behyggelsen ikke bliver vild, er begrundet; thi det forekommer mig, ligesom det ærede Medlem for Njøbenhavns 1ste Valgkreds, at dette Terrain maa høre ind under Byggeloven af 17de Marts 1856 — i alt Fald kunde man, hvis der var Tvivl i saa Henseende tilstede, let ændre dette til 3die Behandling —; men derimod synes det mig, at der kunde være Noget, som talte for, at den Frigivelse af Indskrænkningen, som Forslaget blandt Andet gaar ud paa, blev knyttet til en vis kort Frist, f. Ex. maaskee af et Aar fra Lovens Kundgjørelse. Vi maae nemlig husse paa, at naar det siges i det ærede Medlems Forslag, at disse Grunde, som skulle frigjøres fra at benyttes som Fæstningsværker, skulde kaldes en „Domaine“ og behandles som saadan, saa er